

к.пед.н., с.н.с. Яцишин А.В.

Інститут інформаційних технологій

і засобів навчання НАПН України

ПРО СТВОРЕННЯ МЕРЕЖІ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК УСТАНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку суспільства найбільш перспективними засобами інформаційного забезпечення науки, культури та освіти є використання електронних бібліотек, що є розподіленими інформаційними системами, які дозволяють надійно накопичувати, зберігати і ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, доступні в зручному для користувачів вигляді через глобальні мережі [3].

Провідні зарубіжні країни вже розгорнули широкомасштабну діяльність для реалізації програм і проектів створення та використання наукових електронних бібліотек на національному рівні. Впроваджуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології у всі області фундаментальних наукових досліджень, саме, створення наукових електронних бібліотек, які дозволять забезпечити швидкий доступ до даних/відомостей розосереджених в різних країнах і різних сховищах інформації, є надзвичайно важливим інструментом [2].

Важливими задачами створення наукових електронних бібліотек є:

- надання результатів фундаментальних наукових досліджень широкому колу дослідників/науковців;
- забезпечення науковцям можливості швидкого доступу до численних і нових інформаційних ресурсів;
- створення нових технологій наукових досліджень та інструментарію для їх проведення;
- збереження цінних наукових результатів/даних для майбутніх вчених;
- створення можливостей для міжнародної наукової співпраці [2].

Аналізуючи існуючі вже розроблені наукові електронні бібліотеки виділяють певні особливості:

1) за тематикою наявних ресурсів – електронні бібліотеки для певної галузі знань чи наукового напрямку; універсальні; особисті архіви відомих учених;

2) за масштабом – електронна бібліотека певного регіону, держави; бібліотека для підтримки окремого періодичного видання або групи видань; бібліотека окремої наукової/освітньої установи;

3) за технологіями – окремі Веб-сайти, баз даних чи систем текстового пошуку до систем, що засновані на інтеграції технологій;

4) за архітектурою – від матеріалізованих до віртуальних, від зосереджених до розподілених [2].

Розглянемо різні погляди науковців на критерії оцінки наукових електронних бібліотек.

Наприклад, Акімов С.І. та Елізаров А.М., зазначають, що критеріями оцінки можуть служити: користувачі та їх інформаційні потреби, характер інформаційних ресурсів, функціональні можливості електронних бібліотек, характер і зміст інформаційних ресурсів; використані методи і технології [2].

Ще у 2010 році Президента України у своєму Посланні до Українського народу поставив завдання щодо створення Національної електронної бібліотеки і зазначив, що важливим проектом має стати створення Національної електронної бібліотеки, яка б об'єднала наукові, освітні, університетські та музейні ресурси в одну мережу. І у 2011 році Президентом було підтверджено план щодо створення електронної бібліотеки, а у березні 2012 року анонсував створення, поряд з системою електронного урядування, національної мережі електронних бібліотек. Тобто, важливими є конкретні кроки з розбудови потужної національної електронної бібліотечної системи.

Створення мережі електронних бібліотек установ НАПН України розпочато ще у 2009 році в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (ІІТЗН НАПН України) при виконанні НДР «Науково-

організаційні засади забезпечення функціонування єдиного інформаційного простору бібліотек наукових і навчальних закладів АПН України» була створена електронна бібліотека НАПН України [4; 5], яка розміщена за адресою <http://lib.iitta.gov.ua>.

Інформаційні ресурси, що зберігаються в електронній бібліотеці НАПН України, можливо переглядати за такими полями: перегляд за роками та авторами; перегляд за темою класифікатора та авторами; перегляд за науковою установою, відділом, роками та авторами; перегляд за автором (співавтором), за типом ресурсу та роками.

Будь-який користувач, відкривши сайт електронної бібліотеки НАПН України може переглянути вміст сховища, також, можна підписатися на списки розсилки, створювати збережені пошуки. Користувач-депонент – має права мінімального користувача та додатково за ним закріплена робоча область, куди він може завантажувати свої ресурси, заповнювати необхідні поля опису цих ресурсів (вказується автор ресурсу, електронна адреса, установа, назва ресурсу, анотація та ключові слова вносяться українською і англійською мовами, далі описується ресурс: статус публікації, дата, місце та журнал, кількість сторінок та ін.) та передавати їх до робочої області на розгляд, перед тим як ресурси завантажити до сховища електронної бібліотеки [1].

Після впровадження дослідного зразка програмного комплексу електронна бібліотека НАПН України в ІТЗН НАПН України у 2011-2012 роках, було зроблено ряд доповнень і налагоджень. Вдала апробація надала можливість продовжити науково-дослідну роботу у 2012-2014 роках зі створення та розвитку мережі електронних бібліотек установ НАПН України, до яких входять такі установи: Інститут педагогіки, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Інститут соціальної та політичної психології, Інститут вищої освіти, Інститут професійно-технічної освіти, Інститут обдарованої дитини, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського та ін.

Література

1. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія [Електронний ресурс] / [Іванова С.М., Новицький О.В., Савченко З.В., Яцишин А.В. та ін.] – за нук.ред. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна. – К. : Педагогічна думка, 2012. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/606/>. – дата доступу 01.12.2012.
2. Научно-методическая поддержка разработки научных электронных библиотек // Акимов С.И., Елизаров А.М., Ершова Т.В. и др. // Электронные библиотеки. Российский научный электронный журнал. – 2005. – Том 8., Выпуск 1. – Режим доступа : <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus-/journal/2005/part1/AEEKFH>.
3. Хохлов Ю.Е. О месте электронных библиотек в информационном обществе / Ю.Е. Хохлов // Электронные библиотеки. Российский научный электронный журнал – 2006. – Т.8 (2). – Режим доступа : <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2005/part2/Hohlov>.
4. Яцишин А.В. Впровадження електронної бібліотеки Національної академії педагогічних наук України: перші кроки / А.В. Яцишин // Матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Україна наукова» (Київ, 21-23 груд. 2011 р.). – К., 2011. – С. 61–65.
5. Яцишин А.В. Соціально-психологічні аспекти впровадження електронної бібліотеки НАПН України [Електронний ресурс] / А.В. Яцишин // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – №3 (29). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/51>.